

Ameriški jug na pragu nove industrijske revolucije

Rustov stroj za obiranje bombaža bo vrgel desetisoče delavcev na cesto. Ekonomske in socialne posledice bodo velikanske. Mali, namerniški farmerji, takozvani "sharecropperji," bodo izginili. Ti najemniki predstavljajo napredno feudalno formo juga, kjer je bombaž glavni pridelek.

Memphis, Tenn. — (FP) — To je mogoče zadnje leto starih, naprednih fevdalnih sistemov, ki jih je pridelovanje bombaža glavna industrija. Do leta 1935 znači pridelavo nove industrijske revolucije jug in južni Kaliforniji, kjer se nahajajo bogata bombažna polja.

To industrijsko revolucijo prinese stroj za obiranje bombaža, ki ga je izumil John Rust. Rust in ga letos prvič uporablja v svoji kmetiji. Med vrstami starih in novih strojev, katere skonstruirajo v Southern Harvester v tem mestu. Takoj za izgovorijo teh strojev pa namerjajo priti z masno produkcijo.

Prilagoditve leto bo obiralo bombažne stotine strojev. In tedaj prišla revolucija, ki obeta preobraziti napredni jug. Premarni ga bo v ekonomskem in socialnem pomenu. Za "sharecropperje", najemniške farmerje, ki jih revne dinarje pomeni, da so ostali na cesti. Izgubili bodo stotine njih — še tisti, ki imajo obstanek, katerega so bili prej pod starih sistemom. Z njimi dvoma ni, da bo močnejša skrbiti vlada z religiozno, ki sicer ni dosti slabši, če je najnižji v deželi, kakor sedanj "standard". Postali bodo breme produktivnih Amerike.

Pa izjavi John Rusta, ki se zaveda socialnega pomena svoje iznajdbe, bo vsak stroj pridelal od 50 do 100 delavcev. Stroj stane \$2000. Tehta eno tonno in ga vleče traktor. Če bi o njem prejeli po deset centov na uro, kar zahtevajo, toda na dobo manj, ima plantažer pet delavcev strokov na uro. Stroj se bo torej izplačal v 400 urah. Res so še dodatni stroški — traktor, olje in gaso — ter voznik, toda odpadejo stroški za priganjanje ali "bossing".

V ekonomskem oziru pomeni stroj dvojno: Poleg delavcev bo pridelal tudi male farmerje, ki bodo mogli konkurirati s kmetijsko produkcijo niti si nabaviti lastnega stroja. Možnost obdelave, da se bodo mali farmerji pridružili in si nabavili skupen stroj. Sploh zanje ni druge rešitve.

Drugi bo z nižjimi produktivnimi stroški Amerika mogoče prebrala nazaj zunanji trg, katerega je v zadnjem letu izgubila. Po statistiki Cotton Exchange v New Yorku, je ameriški izvoz bombaža v zadnjem fiskalnem letu, ki se konča 31. julija, znašal skoraj polovico manj kot leto prej. Izvoz v letnem fiskalnem letu je znašal 4.860.000 bal bombaža, leto prej 7.552.000 bal in leta 1932 6.061.000 bal.

Z znižanjem cen bo mogoče to leto zunanjo trg zopet napredno. Ampak tudi to še ni dovolj. Za patentne pravice za iznajdbo novega stroja se ameriške države pogajajo tuje države, predvsem sovjetska Rusija. Bližnji Rustov stroj za obiranje bombaža ostal zgolj v Ameriki. Moderna tehnika in gospodarstvo pa ne poznata državnih strojev, ki so mednarodni.

Vprašanje pa je, kako bo kapitalizem Amerika preživel v novi industrijski revoluciji. Če se "dela na bombažnih plantažah preko dva milijona

Svinjska hrana za brezposelne na farmah

To je vzrok, da farmerjem manjka delavcev

Waukegan, Ill. — V tem mestu je več sto brezposelnih, ki spe v mestni prenočevalnici in jedo v javni kuhinji. Harold F. Pillifant, mestni nadzornik, je pred nekaj dnevi izjavil, da brezposelni odklanjajo delo na farmah in zagrozil je, da zapodi brezposelne iz mestne prenočevalnice in javne kuhinje.

Zadnje soboto je pa Pillifant dobil pojasnilo, zakaj se brezposelni branijo dela na farmah. Informacije so prišle od onih, ki so sprejeli delo pri farmerjih. Farmerji so obljubili \$30 mesečne plače s hrano in stanovanjem vred, toda plačali so jim po 50 centov na dan, hrana je pa bila takšna, da je še svinje ne bi marale. Delavci niso dobili nobene mesne hrane; farmer jim je dal le krompir in razno zelenjavo s kruhom in vodo. Brezposelni so povedali Pillifantu, da se ne boje dela, naj bo še tako težko, če je pošteno plačano, če jih že ogoljufajo pri plači.

Pillifant je v soboto apeliral na farmerje v okraju Lake, ki zahtevajo delavcev, naj bodo pošteno in delavce dobro nasitijo ter naj jim plačajo kar jim obljubijo.

Hrvaški upornik dobil štiri leta

Agitiral je za "habsburško kraljevino"

Maribor, Jugoslavija, 12. avg. — Ivan Gabrič, ki je igriral nasilno akcijo za razbičje Jugoslavije in vključitev Hrvaške v novo "habsburško kraljevino", je bil v soboto obsojen na štiri leta ječe.

Sovjeti obsodili na smrt štiri požigalce

Leningrad, 12. avg. — Štirje požigalci, trije moški in ena ženska, so bili včeraj obsojeni na smrt pred tujakšnim sodiščem zaradi požiga poslopij na kolektivni farmi v Masti. Požar je uničil okrog 200 poslopij in kmetje ter živina je ostala brez strehe. Požig so izvršili trije bivši kulaki iz masčevanja, ker so izgubili svoje zasebne kmetije, ko se je organizirala kolektiva.

mizerno živčih delavcev — z družinami nad šest milijonov oseb. Koliko jih bo ta stroj vrgel na cesto? Mogoče milijon. Lahko pa tudi več ali manj. Prizadeti bodo najbolj zamorci, ampak tudi mnogo belokožcev.

Vpričo velike armade brezposelnih, ki je v juniju znašala zopet nad 11 milijonov po ocenitvi Ameriške delavske federacije, cinično lahko reče: Kaj je pa en milijon več ali manj brezposelnih v deželi? Ampak stvar ni taka. Tisti, ki zagovarjajo profitni sistem, stoje definitivno pred novim problemom. In to predvsem Rooseveltova administracija, ki si že tretje leto prizadeva, da bi sedanje sistem obvarovala pred poginom.

Hoover se je spraval nad Roosevelta

Hoče pojasniti glede revizije federalne ustave

Chicago, 12. avg. — Bivši predsednik Hoover, ki se je včeraj ustavil v Chicagu na poti iz Californije v New York, je podal izjavo, v kateri je napadel Rooseveltovo politiko in katero oboji, republikanci in demokrati, tolmačijo kot naznanilo, da se bo spustil v boj, da ga republikanska stranka ponovno imenuje za predsedniškega kandidata v prihodnjem letu.

Hoover je pretrgal svoj politični molk z deklaracijo, da je stališče "newdealske" administracije napram federalni ustavi vrglo na površje eno najvažnejših vprašanj od civilne vojne. "Ameriško ljudstvo", je rekel bivši predsednik, "mora in je upravičeno vedeti še predno bo končano sedanje zasedanje kongresa, kakšne spremembe federalne konstitucije ima v mislih Rooseveltova administracija."

Hoover dalje poudarja v svoji izjavi, da je Rooseveltov cilj diktatura in zatrtje državnih pravic. V zadnjih dveh letih Rooseveltova administracija tepta svobodščine ameriškega ljudstva in le zveznemu vrhovnemu sodišču gre zasluga, ker je s svojimi odloki ustavilo koncentracijo oblasti, ki je rezultirala v ustvaritvi monopolov.

Dohodki Amerike porasli 5 milijard

Toliko so bili večji lani nad prejšnjim letom

Washington, D. C. — Trgovinski department federalne vlade domneva, da so skupni dohodki Združenih držav v letu 1934 znašali 49 milijard in 440 milijonov dolarjev ali pet milijard več kakor leta 1933.

Leta 1929, v zadnjem letu "prosperitete", so skupni dohodki, javni in privatni, znašali 78 milijard in 576 milijonov dolarjev; leta 1931 so padli na 77 milijard, 1932 na 60 milijard, 1933 pa na 44 milijard.

Večji del teh dohodkov pred-

ADMINISTRACIJA BRANI 'ZAŠČITNE MEZDE'

Plača pri religijah delih mora biti nižja

NE SME BITI KONKURENCE S PRIVATNIKI

Washington, D. C., 12. avg. — Aubrey Williams, pomožni administrator religij del, je včeraj naznanil, da bodo "zaščitne mezde" ostale v veljavi kljub stanku religij delavcev v New Yorku.

"Kongres je določil smernice in pri tem bo ostalo", je rekel Williams, ko je bil vprašan, ali bo administracija revidirala svoje stališče v zvezi z grožnjo splošne stavke pri religijah projektih v newyorškem okrožju.

Williams je dal razumeti, da religijna administracija podpira Roosevelta, ki je izjavil, da bo tistim, ki odklonijo delo pri religijah projektih, odvzeta federalna podpora. On je tudi pobijal trditve, da bo "zaščitna mesečna meza" \$19 do \$94 rezultirala v redukciji mezd v privatnih industrijah. "Vlada", je dejal, "ne more dvigniti mezdne strukture nad ono privatnih industrij."

New York, 12. avg. — Voditelji religij delavcev so naznanili, da bo danes nadaljnjih 10.000 do 15.000 delavcev pustilo delo pri religijah projektih in se pridružio stavkarjem. General Johnson, direktor religij del v newyorškem distriktu, je pa nasprotno podal izjavo, da je pripravljen brisati jih s plačilne liste.

York, Pa., 12. avg. — The Intercounty Unemployed & Works Division Alliance, ki reprezentira brezposelne in religijne grupe v okrajih Berks, Schuylkill, Lancaster, Lehigh in York, je včeraj sprejela resolucijo glede oklica stavke pri vseh religijah projektih v teh okrajih z namenom, da izvojuje 70 centov plače na uro, 30 ur dela v tednu in šesturnik.

stavlja meze in plače, ki so lansko leto znašale 33 milijard in 109 milijonov dolarjev. V tej vsoti so všteta tudi vsa izplačila religij brezposelnim delavcem.

Hitler napovedal vojno protivnikom

Vsaka opozicija bo strta z železno pestjo

Rosenheim, Nemčija, 12. avg. — Diktator Hitler je včeraj prišel iz samote v bavarskih hribih, kamor se je umaknil pred nekaj dnevi, da posvari svoje sovražnike, da so naciji pripravljeni na naskok in zatrtje vsake opozicije.

To svarilo je izrekel v svojem govoru pred nacijo, ki so se zbrali, da proslavijo ustanovitev prve nacistične postojanke v tem mestu pred 15 leti. Stara nacističska garda tega mesta in na tisoče novih pristave je priredilo Hitlerju navdušen sprejem.

"Stojte ob strani vaše zastave ne samo v ugodnih dnevih, temveč se je oklenite še bolj v kritičnem času", je dejal Hitler svojim pristavcem. "Držite se je, ko divjajo viharji in je nebo prepreženo s črnimi oblaki. Nemčijo smo podjarmili z bojevanjem in jo bomo tudi obdržali z bojevanjem. Tisti, ki so proti nam, morajo vedeti, da se mi ne izogibamo bojem. Ako hočejo boj, ga bodo imeli. Porazili jih bomo tako temeljito, da ne bo nihče mislil na obnovo boja v prihodnjih štirinajstih letih."

"Pred petnajstimi leti sem imel jaz le zaupanje in energijo. Danes je naše gibanje premagalo Nemčijo in jo preureja. Ali bi bilo to možno brez boje pomoči? Kakor dolgo bomo zvesti, poštteni, pripravljeni na boj, verjeli v naše uspehe in ne bomo kapitulirali, tako dolgo bomo deležni božjega blagoslova. Mlade in stare straže našega gibanja nam jamčijo, da bomo te čednosti obdržali. Pred 16 leti sem napovedal, da bo naša zastava krila vse Nemčijo. Danes napovedujem, da bo naša zastava v 50 letih postala srce vse Nemčije."

Iz Hitlerjevega govora je bilo jasno, da se on dobro zaveda nepokoja, ki se razširja po vsej Nemčiji in da je pripravljen na boj, da zatrtje vsako opozicijo proti svojem režimu.

Berlin, 12. avg. — V zvezi s svari, ki ga je Hitler izrekel v svojem govoru, je Svet bratov, katerega tvorijo duhovniki, ki vodijo opozicijo proti programu nacistične protestantske cerkve, naslovil okrožnico vsem pridigarjem, v kateri poudarja, da se blizu odločilna bitka. Okrožnica vsebuje tudi apel, naj se uprejo vsakemu poskusu, na čigar bazi bi hoteli kdo relevanti cerkveni vorašanja v nasprotju z odloki "naših sinodov."

Nacistični letaki, vsa bufočni napade na "redni katolicizem" so izjavili edger v katoliških letih. V Osnabrücku je Hitleru so jih pridržali razstrelili in več oseb, ki jih je zalepilo, je prejelo obšutno kazni.

Konvencija Rdečih Sokolov

Pittsburgh. — Prva konvencija Rdečih Sokolov, delavske mladinske organizacije pod socialističnim vodstvom in ustanovljene pred tremi leti, se je vrnila prejšnji teden v tem mestu. Navzoči so bili voditelji skupin, ki so za predsednico Red Falcons of America izvolili Edno Peters Keller iz Milwaukeeja.

V treh letih obstoja te organizacije so bile ustanovljene podružnice v 24 državah. Oroke vrzila v delavskem duhu po silnih metodah kakor jih vzgajajo v meščanskem duhu v organizaciji Boy scoutov. V spoznanju s socialistično eksperimentu bo glavni odbor nastavljal stalnega glavnega tajnika. Glavni stan je bil premeščen iz New Yorka v Chicago.

Španski fašisti ubili komuniste

Seville, Španija, 12. avg. — Izvsta, ki je bil napojen s fašisti, so včeraj padli strel v skupino komunistov na ulici. Eden komunist je bil ubit in trije ranjeni.

ABESINIJA PONUDILA KONCESIJE ITALIJI

Pripravljena je odstopiti kos ozemlja v zameno za posojilo

RIM SE NORČUJE IZ PONUDBE

Pariz, 12. avg. — Francoska časopisna agentura Havas poroča iz Addis Ababe, da je cesar Haile Selassie naznanil, da je pripravljen odstopiti Italiji kos abesinskega teritorija, v zameno pa naj bi Italija dovolila afriški državi izhod do morja in finančno pomoč.

"Naša vlada je vedno želela dobiti posojila v svrhu razvoja dežele in za pospešitev civilizacijskih del, ki jih je podvzela," je rekel Selassie poročevalcem. "Ona hoče izhod do morja, da se omogoči razvoj Abesinije, in v dosedaj tega je pripravljena odstopiti del svojega ozemlja."

Cesar je v intervjuju naglasil, "da mi ne želimo, da se kdo dotakne neodvisnosti dežele niti ne maramo žaliti prestiža Italije, pač pa smo pripravljeni na koncesije v zameno za finančno in ekonomsko pomoč v smislu predloga predstavnika Anglije Edena, ki ga je stavil v interesu miru."

Rim, 12. avg. — V uradnih krogih je poročilo iz Addis Ababe, da je cesar Selassie pripravljen odstopiti del abesinskega ozemlja Italiji, če dobi od nje večje posojilo ali pa ji dovoli izhod do morja, izzvalo zaničljiv odmev. Pravijo, da ponudba pomeni, da hoče Abesinija zaiztežiti druge države v kos "puščave". Če se druge države zanimajo za to ponudbo in druge koncesije, ki ne soglašajo z Mussolinijevimi idejami "popolne rešitve" problema, se Italija ne bo ujela v "peščeno past".

Prav v tako zaničljivem tonu uradni krogi komentirajo poročila v zvezi s Selassiejevo izjavo, da on ne želi, da bi Italija trpela na svojem prestižu. Italija, pravijo, ni izgubila svojega prestiža v obstoječem konfliktu z Abesinijo in ga tudi ne bo. Če se Selassie v resnici boji za prestiž Italije, naj bi se z njo pogajal na bazi pogodbe, ki je bila sklenjena med obema državama l. 1928.

Italija se baha, da poseduje neva in močno orožje, ki ji bo omogočilo uspešne napade iz zrak in slehaju izbruhu vojne v Afriki in iz tega razloga odklanja Selassiejeve koncesije. Prav tako nadaljuje s pripravami za vojno, ki je po njenem mnenju neizbežna.

Zenge formalno obtožen bestialnega umora

Chicago. — Mandeville Zenge iz Cantona, Mo., je bil te dni formalno obtožen po veleporoti umora prve vrste z emaskuliranjem dr. W. J. Bauerja. Zenge noče priznati krivde. Obravnava se bo vrnila enkrat v septembru.

Dekle so prodali za dvatisoč dolarjev

Lebanon, Ind. — Zadnje dni so bile tu aretirane štiri osebe na obtožbo, da so odvedle 17-letno dekle v Kentucky in jo tamkaj prodale za \$2000. Policija preiskuje, koliko resnice je na tem.

Oropana cerkev v Španiji

Pamplona, Španija, 12. avg. — Tukajšnja katoliška katedrala je bila čez nedeljo oropana za \$400.000 vrednosti zlatega posojila, okrasov in drugih draguljev.

To imenujejo patriotizem. (Narislal Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdravne drave (taven Chicago) in Kanada
\$6.00 na leto, \$2.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago
in Ciero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta; za inomevsto
\$9.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciero \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi dopisov in nenarodnih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slovenski
jezični pošiljki.Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2837-28 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Življenje od špekulacij

Današnje privatno gospodarstvo sloni na špekulacijah in živi od samih špekulacij. To je vse, kar je mogla povprečna zrela človeška pamet doseči do danes. Življenje odraslega človeka je večna igra sebičnih špekulacij! Umne, znanstvenega načrta ni nikjer — in tak načrt je sploh anathema, ne sme ga biti!

Farmer špekulira z vremenom. To je razumljivo. Farmer, kmet, živi v prirodi in od prirode. Načrta zanj ni in ga ne more biti, ker ni kontrole nad naravo. Pridobivanje živeža je fundamentalno še danes tako primitivno kakor je bilo pred 10,000 leti, ko se je začelo poljedelstvo. Obdelava zemljo in vsejš ali vsadiš seme, potem pa prepušči vse skupaj naturi ali Bogu — kakor že misli, da je prav. Če je dovolj dežja, ne preveč, samo dovolj, je dosti pridelek, če je suša, toča, vihar, povodenj, škodljiv mrčes itd., ni nič — in delo je bilo zaman. Vsak pridelek je predmet špekulacije — bo ali ne bo. Rezultat špekulacije je tudi žitna borza, na kateri špekulantje igrajo za bodoči pridelek. Slabo vreme, malo žita — visoka cena; dobro vreme, dosti žita — slaba cena za špekulante in še slabša za — farmerja.

Ali je delavec kaj na boljem? Prav nič. Mezdni delavec sicer ni odvisen od vremena — razen pri nekaterih strokah — na prostem — je pa odvisen od stoterih in stoterih drugih reči. Obstanek delavca je neprestana in zelo groba igra. Navadno špekulira s svojim bodočim zaslužkom, a nikdar ni siguren, kakšen bo zaslužek in koliko časa bo trajal, če ne bo bolezni, če ne bo stavke, če ne bo krize... Večno špekuliranje, večna bojazen za bodočnost.

Vzemimo trgovca, ki je v današnjem gospodarskem sistemu v Ameriki vladajoči element, to se pravi, da spada k vladajočemu podjetniškemu razredu. Trgovčev glavni posol je špekulacija. Vsak trgovec, mal ali velik, vsak kapitalist, zida svoje podjetje na golo špekulacijo. Računati mora z odjemalci in tekmeči. Noben novi podjetnik ne ve, koliko bo imel odjemalcev in če je njegovo podjetje sploh potrebno in če ga kdo mara. Ve toliko, da je v bližini dovolj drugih trgovcev z enakim blagom, kljub temu špekulira, da jih na kak način izpodrine in jim odvzame odjemalce.

Med podjetniki je večno "skimanje", kako bi uničili drug drugega, in če se organizirajo, kar se vedno bolj dogaja, so v boju različne organizacije — vzlic temu pa, kadar jim preti nevarnost od delavskih organizacij, znajo biti tudi največji podjetniški konkurenti prekleto solidarni in vsi složno udarijo po nasprotniku svojih interesov. Podjetniki špekulirajo ne samo glede trga in cen, temveč tudi glede gibanja delavcev in farmerjev.

Podjetnik — pa naj bo lastnik prodajalnice, tovarne, rudnika, železnice ali cesarkoli — stalno računa z zabito maso ljudi, ki mora njemu koristiti. Tu in tam postavijo novo tovarno in tako se zgrne okoli te tovarne cel roj novih podjetnikov, ki vsi računajo z — bodočim zaslužkom delavcev v novi tovarni. Ta odpre gostilno, drugi restavracijo, tretji štacuno s tem ali onim in četrti pokupi zemljo daleč na okoli in prodaja stavbišča za bodoče hiše. Pri- de tudi podjetni dušni pastir in organizira cerkev, kajti tudi on špekulira z zaslužkom delavcev. Tako naraste celo mesto podjetij in na umeten način se privabijo novi prebivalci — vse na podlagi špekuliranja z bodočimi dohodki. Na temelju teh bodočih dohodkov — ki se lahko izjavijo in nikoli ne pridejo — se uravnajo cene in kredit.

Ta igra je docela naravna in seveda — kar nam tako radi dopovedujejo — tudi potrebna, ker drugače ne more biti v današnjem gospodarskem sistemu. Strašno neradi pa priznajo, da je ta igra silno potratna, sebična, škodljiva in v zadnjem primeru — zločinska za ogromno večino ljudi.

Špekulativna družba zna izkoristiti tudi negotovost in je izumila — celo vrsto zavarovanj. Farmer je zavarovan proti vremenskim neogodam, lastnik hiše proti požaru, lastnik avtomobila proti nesreči, trgovec proti ropom in vsakdo lahko proti telesni poškodbi, bolezni ali smrti. Vse to zavarovanje po privatnih družbah se bogato izplača, kljub temu — zavarovanja proti zavarovanju ni. Na tisoče in tisoče zavarovancev vsake vrste je ogoljufanih in zašpekuliranih. Falotski ljudje špekulirajo tudi s špekulacijami samimi in "suckerjev" se nikdar ne zmanjka.

Delavci imamo svoje zadržne podperne organizacije, katerih dobiček uživajo sami. (Dolje v zadnji koloni.)

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Ženitovanje in 20-letnica

Moon Run. — Pred kratkim sta dobila poročno dovoljenje Felix Olivani z nevesto Paulino Kasky iz Mollenaurja, nadalje tudi njegova sestra Matilda Olivani z ženinom Albertom Uranijem tudi iz Mollenaurja, Pa. Dvojno ženitovanje se bo vršilo dne 27. avg. Felix in Matilda Olivani sta sin in hčer dobro znanega rojaka in sodruga Urbana Olivani iz Moon Runa.

Na delavski praznik dne 2. septembra praznuje svojo 20-letnico Slovensko podporno društvo v Moon Runu. Vsi člani tega samostojnega društva ter člani drugih društev so prošeni, da se udeležijo te naše proslave in nam pomagajo do boljšega uspeha. Torej na svidenje dne 2. septembra v Moon Runu!

Jacob Skerl

Razno iz Presta

Presto, Pa. — Sicer nas še ni odnesla voda, ampak dežja imamo zadnje čase dovolj. Tudi ga ni treba prosiiti po božji poti.

O de'avskih razmerah ne bom dosti poročal, ker so take ko povsod po deželi. Lahko si šteje v srečo, kdor ima delo. Zaslužek je pa tako pičel, da je komaj za borno življenje. Na kakšne prihranke ni sploh misliti.

V tovarni v Bridgevillu dela tudi nekaj Slovencev. Zaslužek je slab in povrh pa še veliko priganjastvo. Človek mora narediti za tri osebe. Jeziti se nad tem bi bilo nes pametno, ker smo si tega tudi v veliki meri sami krivi. Družba je res zvitka ko hudobec. Tako je pripravila dne 21. julija piknik za vse delavce. Vsega je bilo v izobilju, jedade in pijače. Vse na družbene stroške. Družba dela zabavo delavcem, da jim nemeče peska v oči. Predvsem dela to vlad tega, da bi se ljudje še manj brigali za organizacijo. Tako sem slišal tu rojeno mladino, ki je na pikniku imela le dobre besede za družbo, ker jim je dala vse zastoj. Družba ima v resnici vse skupaj za bedake in se poslužuje tega, ker se ji pač izplača.

Naj še omenim, da je naše društvo št. 166 SNPJ sklenilo, da se skupno udeležimo slavnosti društva št. 292 na Aveli in tako pokažemo, da smo za napredek društev in jednote. Nadalje smo tudi sklenili, da pridemo piknik na 18. avgusta skupno z društvom št. 4 JSKJ. Obe društvi sta v tej naseblini in imata skupno približno 150 članov. Ker želimo, da je velika udeležba in priredba uspešna, smo izvolili dober veselilni odbor, ki bo pripravil vsega dovolj, dobra jedila in hladno pijačo. Zato pa, bratje, vsi na noge 18. avgusta in pokažimo, da smo za napredek društvene blaginje. In na delavski praznik pa vsi na Avello.

Vabimo tudi druge naseblbine, da se udeležijo našega piknika v polnem številu. To bo zadnji piknik v tej sezoni. Vrši se bo na prostoru Lovr. Klemenčiča pri Slovenski dvorani. Torej na svidenje na tem našem pikniku v nedeljo 18. avgusta!

Leo Mur, 166.

Dosti denarja za militarizem

North Chicago, Ill. — Tukaj so zadnjič zopet odprli mornariško postajo za treniranje pomorščakov. Bila je zaprta dalj časa, ker je Hooverova administracija prišla do zaključka, da je le potrata denarja, če ta postaja še nadalje ostane odprta. Rooseveltova administracija jo je zdaj zopet odprla, ker imajo pri nji militaristi pač večjo besedo.

Mornariška postaja je bila ponovno odprta z veliko parado Ameriške legije. Tudi jaz sem jo opazoval. Na misel mi je prišlo, kako je Amerika pod Wilsonovo administracijo razmetavala denar. Vse je pošiljala v Evropo, denar, blago in zdrave fante in s tem podaljšala vojno. Ko bi bila Amerika držala roke proč, bi bila vojna prej zaključena. Danes se Evropa pa roga, če Amerika zahteva vrnitev posojila.

Zadnjič sem v nekem tukajšnjem listu čital o velikih vojnih letih — kako bodo vadili vojake v metanju bomb-solnic. Ena grupa jih bo metala v drugo, povrh jih bodo sipali tudi aeroplani. Trenirali jih bodo proti notranjim nemirom, proti stavkarjem in nezadovoljnemu ljudstvu. Ljudje se menda ne bomo prej zdramili, da bo že prepozno.

Za bojne ladje in vežbanje vojaštva je torej dovolj denarja. Da bi pa pričeli s podiranjem slumskih hiš in dali delo brezposelnim ter izboljšali položaj, o tem se jim niti ne sanja. Poslanci v kongresu samo vlečejo mastne plače in kadijo cigare, katere dobijo od lobistov in od kakšne banke. V Washingtonu že skrbijo, da ne glasujejo za postavke, ki bi koristile nižjim slojem. Ko bodo prišle volitve, nas bodo že omotili z novimi obljubami in vse bo šlo lepo naprej. Pa se nekateri jeze na Roosevelta, čeprav on ni kriv. Krivi smo sami, ki smo izvolili take poslance. Kadar jih bomo izvolili iz svoje arede, potem bomo lahko tudi kaj pričakovali. Sedaj se zanimajo predvsem za obdavčenje najnižjih slojev. Da bi poslali tam, kjer je veliko, tega ne. Udrihajo in ropajo predvsem male ljudi.

Fr. Slana.

Počitnice, toplice in drugo

Lava Hot Springs, Ida. — Predlog stavljen, podpiran in sprejet, da gremo na počitnice za par tednov v Lava Hot Springs, Idaho. In tako smo se na 8. avgusta zjutraj podali na pot ter po štirih urah vožnje srečno prifurili na mesto.

Bolan sicer ni noben v družini, da bi zato morali sem. Treba je le meni samemu oprati mojo premogarsko kožo in pa tudi moje kosti so postale nekam trde. Rojak v Diamondvillu mi je zmeraj govoril, da smo stari, jaz pa trdim, da smo le dolgo na svetu. Naj bo že kakor hoče, upam, da škodovati naravna topla voda ne more, sploh ne rudarjem, ker se po rojih skoraj vsak premogar nabere nekaj revmatizma in tudi kosti nam trde postanejo od težkega dela. Zato je nekaj počit-

Aleksander Trojanovski, sovjetski poslanik, (desno) v San Franciscu, kjer čaka na ruske letalce, ki pridejo iz Moskve čez severni tečaj.

nice čisto na mestu. Da bi od trdega dela obogateli, ni upanja. Tukaj sem se sestal tudi s Slovenci in Slovenkami. Ena mi je še celo rekla, zakaj nisem žene doma pustil. Kdo je pa vedel, da bodo i one v Lava Hot Springsu. Največ je tukaj pa Hrvatov. Nekateri pravijo, da jim toplice pomagajo, drugi trdijo obratno. Pri starih in bolnih ljudeh se čudežev pač ne da delati.

Mesto samo na sebi nima pomena. Leži med hribi. Za zdrave in mlade je tukaj puščoba, ker ni nobene zabave. So večinoma stari, bolni ljudje, ki si pridejo sem, kaj zdravja iskati. Je tudi nekaj trgovcev, največ pa "strank", ki oddajajo sobe bolnikom. Cene za taka stanovanja so od \$3.50 do \$5 na teden, to je za dve mali sobi z dvema posteljama in pečko. Na hotelih stane navadno en dolar na dan.

Tudi cene v teh državnih toplicah so zmerne. Deset kopeli stane \$10, posamezna kopel pa \$1.04, kar ni tako drago niti za delavca. Kdor trpi na revmatizmu ali otrpelih kosteh, je to najcenejše zdravlilo. To je vse, kar morem danes poročati iz tega kraja. Nam bo gotovo pomagalo, ker nismo hudo bolni.

Anton Tratnik, 267.

Razvoj zadržništva na Japonskem

V eni generaciji se je razvilo v mogočnega orjaka

New York. — (FP) — Tiste, ki se zanimajo za splošno delavsko gibanje, bo najbrž zanimala vest, da je v eni generaciji, od 1900 zraslo na Japonskem eno najmočnejših zadržniških gibanj na svetu. Steje okrog 25.000.000 članov in je po mnenju Toyohika Kagawe največji konkurent privatnega sistema.

To je tudi odgovor, da je parlament zavrgel vse zakonske predloge, ki so mu bili predloženi za protekcijsko zadržniško gibanje. Ob priliki parlamentarnih razprav so zadržne poslale nad tisoč zastopnikov v glavno mesto, da bi pridobili poslance za legislativni program.

Ker pa so bili poraženi vsi predlogi, so zadržne sklicale posebno konferenco, na kateri so zastopniki zavrgli storo taktiko politične nevtralnosti in se soglasno izrekli za neodvisno politično akcijo pod okriljem delavske stranke. In če se pomisli, da japonski zadržarji predstavljajo približno 40% volitev, je jasno, da je ta korak zgodovinskega pomena za bodoči razvoj delavskega gibanja na Japonskem kakor tudi za deželo samo.

Japonsko zadržno gibanje datira od pričetka tega stoletja. Do 1918 je bilo omejeno le na branilna društva. Ta društva so sličila hranilnicam nemškega delavstva. Na druge gospodarske panoge so se zadržne vrgele šele cmenjenega leta, ko je bilo pod vodstvom Toyohika Kagawe, očeta japonskega strokovnega in političnega gibanja, ustanovljenih večje število zadržnih trgovin.

Od tedaj se japonsko zadržništvo naglo razvija, po izjavi Kanja Katoja, predsednika delavske federacije, ki se mudi v

Ameriki na govorniški turi in v svrhu študiranja ameriškega delavskega gibanja. Ob koncu 1933 je bilo v deželi nad 14.000 raznih zadržnih podjetij. Lani je bilo ustanovljenih 250 zadrž, zadržno gibanje je pa naraslo za 350.000 novih članov.

Zadržne se pečajo z vsakovrstno trgovino, na polju produkcije, zavarovanja in zdravja. Bolniške zadržne so najnovejši pojav. Širijo se posebno po deželi, kjer je radi revščine največja potreba. Japonska ne trpi na pomanjkanju zdravnikov, ker gradi vsako leto stotine novih zdravnikov v 14 zdravniških učiliščih. Ker se pa država toliko ne briga za javno zdravje kakor na primer za militarizem, na drugi strani si pa revni delavski in kmetijski sloji ne morejo privoščiti zdravnikov, so si pričeli pomagati z zadržništvom. Zadnja leta, večinoma od leta 1931, je bilo ustanovljenih 64 zadržnih bolnišnic, zadržne federacije pa so organizirale zdravniško oskrbo za vse svoje člane.

V industrijskih zadržgah je bilo do konca 1933 vloženega 450 milijonov dolarjev kapitala. Produktivne zadržne so omenjenega leta napravile za \$65.000.000 biznisa, promet konzumnih zadržne je znašal pa približno štideset milijonov dolarjev.

Razmeroma je zadržništvo najmočnejši del delavskega gibanja na Japonskem. Z opustitvijo politične nevtralnosti, ki je bila do nekaj let nazaj prisiljena radi politične brezpravnosti delavstva, bo postalo tudi politična sila in ne samo gospodarska.

Pod vodstvom Toyohika Kagawe, ki je zelo dinamična oseba s slikovito preteklostjo (rojen je bil v bordel in vzgojen za misijonarja, a je postal delavski misijonar), je japonsko zadržništvo obenem tudi največja liberalna sila na Japonskem. Ker ima za sabo mogočno organizacijo, si Kagawa lahko dovoli svobodno kritiko militaristične in imperialistične vlade. On vidi v zadržništvu tudi "ekonomsko podlago za svetovni mir."

Prva bitka italijansko-abetesinske "vojne"

New York. — Med italijanskimi in abesinskimi naselenci v Jersey Cityju je zadnje nedeljo prišlo do vroče bitke pod nekim železniškim mostom. Okrog 70 Italijanov in Abesincev se je spopadlo s koli, steklenicami, kamenjem in drugim, kar je že bilo pri rokah. Na abesinski strani je bila tudi skupina žensk, ki so ognjevitke vihteletile. Bitke je bilo konec, ko je prišla policija in aretirala osem "generalov" z obeh strani, pet bojnikov je odpeljala v bolnišnico in ostale je zapodila domov.

Stavka proti redukcijam

Lebanon, Pa. — Radi znižanja plač za deset odstotkov in podaljšanja delovnika s 36 na 40 ur na teden so zastavkali delavci pri Kantor Shirt Co. pod vodstvom Amalgamated Clothing Workers unije. Drugi vzrok je bil tudi, ker je bila odslužena neka predelavka, ki je simpatizirala z delavci.

Ameriški politični besednjak

Abecednik sodobnih političnih gesel in po A. F. of L. (Ameriška delavska federativna organizacija, ki proglasi stavko, ko je zbruhnila).

BOLSHEVIK (Boljševik): Vsak človek je drugačnih nazorov kakor William Randolph Hearst (Ameriški časnikarski kralj, hud vrtnik sovjetov. Op. ured.).

BUREAU of IMMIGRATION (Priseljevalni urad: Urad, ki ovira priseljevanje).

COMPROMISE (Kompromis): Kapital dela pred kapitalom.

CONSERVATIVE (Konservativ): Človek, ki občuduje revolucionarje sto let po njihovi smrti.

DEMOCRAT (Demokrat): Glej "Razkazec".

DISARMAMENT (Razorožitev): Glej "Razkazec"! (Besedna igra, ki je ni moči ponoviti. "History ancient" pomeni namreč v angleščini prav tako "stari vek," kakor "stara istorija," stare čenče. Op. ured.).

EQUALITY (Enakost): Pravica, ki jo ustava in bogatim in siromakom, črncem tako kakor belcem, da se smejo hoditi na deželo, pozimi pa gret na Riviero.

FREEDOM of the SEAS (Svoboda ja): Pravica do izrabe vojne s trgovanjskimi obema bojujočima se strankama, ne da katera od njih mogla to onemogočiti.

FREE PRESS (Svoboda tiska): Stoletni diktira svoje mnenje stotim milijonom.

FREE SPEECH (Svoboda govora): Prava, da smeš biti istih nazorov kakor tisti, ki čajo, kaj je "svoboda govora" in kaj "pobeda".

GOVERNMENT AID (Vladna državna pora): Javni denar za zasebna podjetja.

HISTORY ANCIENT (Stari vek; stara rija, t. j. čenče): Glej "Razorožitev".

IMPERIALISM (Imperializem): Socijalizem se tolčejo s svojimi; ti cilji se imenujejo "zunanja politika".

INTERNATIONAL CONFERENCES (narodne konference): Sestanki, kjer se delavci v spoznanju, da nekaj ne gre v redu, razumejo in izpovedo, da ga ni sredstva, zadevo spravili na pravi tir.

MUNITIONS MANUFACTURERS (Tovarni razstreliva): Domoljubi, ki bi nam prodali puške, da nas obvarujejo pred drugimi državami — le-tom so pa že prej prodali to.

N. R. A.: Načrt za zvišanje cen in mezd pol se je že uresničil: cene imamo že večje.

PRIVATE BANKING (Sistem zasebne banke): Razdelitev narodnega premoženja banke.

PROSPERITY (Blagostanje): Razmere kršne smo baje imeli v Združenih državah letom 1929.

REPUBLICAN (Republikanec): Glej "Razkazec".

TARIFFS (Carine): Edina oblika vladnega vmešavanja, ki jo kupčijski svet priznava.

WORLD WAR (Svetovna vojna): Prej prihodnja vojna.

—L. Rosten, "New Republic"

Zanimivosti iz vsega sveta

Neki ameriški psiholog je po telefonski pi zbral imena sto mož in žena ter jim pokazal en dolar, češ, da je to povračilo za nekovo svojočasno previsoko plačilo. V nek dneh je psiholog prejel 6 dolarjev nazaj in tovitvijo, da se je moral zmotiti. Iz tega sklepa, da so ljudje pretežno vendarle poštenjaki.

V Lihu imajo posebno pokopališče za ljudi, ki so padli kot pomočniki svojih gospodarihotele. Lansko leto so na meji v kalmesecu carinski organi ustrelili do 60 psov, so hoteli steči čez mejo — s 50 funti toba zavitku na hrbtno.

O 940 slovitih ameriških in anleskih pisateljih pravi neka statistika, da so svoje glavo delo napisali med 45. in 59. letom.

O nekkih ribah iz Nila so ugotovili, da pomejo preko noči neuzitne, če sije nanje meso.

Nekaj za vse

Pri zamorcih se dvojčki baje češče rode pri belokočih.

Srca leži tretjina v desni, dve tretjini levi polovici prsi.

Sam visoki pritisk še ne povzroča kapibaja je, da se z njim družijo tudi posebna memba (krhkost) žilja.

Mleko se seširi pri 40% stop. v 12 urah, 10 stop. pa v sto urah.

Nima smisla dajati dekletu pred njim petim mesecem v roke.

Muha se razvije iz jajca do prvega let svojih jajc v 12 do 15 dnevih.

Prah sestoji iz dveh tretjin do treh čet iz drobcev kamenja, delcev peska in blata.

Ostanek so konjsko blato, lasje, delci razločeni, cvetnega prahu, mrtvih in živih mikroorganizmov itd.

(Dolje iz prve kolone.)

Te organizacije, med katerimi je SNPJ, večja za slovenske delavce v Ameriki, skupaj računati z dejstvi, ne s špekulacijami, da priznamo — je to jako težko. Vse tem, da se poskušnja v svetu nešteti špekulacije, ki bi morale biti vredne in bi morale biti izbirati le med temi organizacijami in bi morale hrbet vsem privatnim zavarovalnim kompanijam.

Hillard McGlothorn, ki so ga delodajalci vrgli na cesto, ko je prekorčil 50. leto, je odprl delavnico, v kateri izdelujejo poljedelsko orodje.

Vesti iz Jugoslavije

KONKORDAT IN JUGOSLAVIJA

Ljubljana.

tem piše "Delavska Politika" dne 31. jul. sledeče:

Dne 25. julija 1935 je v Vatikanu podpisal pravni minister Amer za Jugoslavijo konkordat s pogoji, ki jih je sklenil s posvetnimi državi. Konkordat je pogodba, ki jo sklene s posvetnimi državi, da si z njo zagotovi politično svobodo in svobodo versko in cerkveno organizacij. Velik del konkordata se ni bilo objavilo, vendar so že znane nekatere točke pogodbe.

Prvi del govori ta o navedenih organizacijah rimske cerkve in sodoščevanja v Jugoslaviji, o sodoščevanju pri imenovanju škofov, o ustanovitvi novih škofij, o delu v političnem značaju, o verskih vprašanjih, ki jih cerkev isto avtonomno rešuje, o priznanju verske vsake druge priznane verske cerkve (imeti je neobvezno, se ne morejo zapletiti in lastiti v politični ali agrarni reformi, če cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

stoj, pa je zagotovljen v državnih silah ter ga vodi v zakonih, ki jih cerkev v to ne pri-

PREMALO DEŽJA

Skoroda smo letos že pozabili na običajne poletne nevihte s krepkimi nalivi, prelomi oblakov in nerednimi poplavamami. Saj je dan za dnem, z le redkimi presledki že ves drugi poletni mesec jadrlo po večina brezoblačnem nebu žgoče solnce in neusmiljeno izsuševalo je itak preskopo vlogo iz izmuzgane zemlje. Tisti redki pljusk, ki jih je julijsko nebo izcedilo na željno, koprnečo zemljo, so bili tako skromni, da se je ob komaj zaznavnem ohlajenju, kar mi-mogrede že drugi dan znova razlila armada kopalcev na obrežja pretoplih voda.

Res blažena sezona radostnega življenja kopalcev pa ni našla v zdržni sončni pripeki — veslega priznanja našega kmeta, katerega izdelana zemlja po-znih pridelkov in izsušeni travniki ne bodo zadosti donosni. Kakor je življenju sploh se prav tu še bolj križajo ekstremi prirode, ki preveč zategnjeni v eno smer vselej nekemu koristijo, druge-mu obenem tembolj škodujejo.

Drugi poletni mesec gre h kraju in še ni prepozno, da se zdrami ob zadostni moči rasti in zorenje poznih pridelkov. Vsak dežek, ki proniče v zemljo, prinaša s seboj blagodat, ki obenem z ohlajitvijo ozračja poživljuje tudi človeka. Res da tudi današnja moča ne bo bog ve kako izdatna, komaj da je pobrala največji prah s cest. Prinesla pa je s seboj vsaj začasno prijeten hlad in presekala visoko stopnjevano vročino minilnih dni.

Po rekordnem višku Vidovega dne, ko je Ljubljana zaznamovala 37,5 stopinj v senci, je po vztrajni pripeki minilnih dni včeraj živo srebro spet zlezlo na 33,5 stopinj Celzija. Najbolj vročemu dnevu julija pa je danes sledil vremenski preokret. Že v nedeljo je močan zračni vr-tinec črpal iznad Sredozemskega bazena vztrajen, topel jugo-zapadni, ki se je umiril šele sinoči, ko je že bližnja vlažna de-presija s severa pognala k nam osvežujoči severozapadni. Le s težavo pa se je nabralo toliko moče, da se je vsilil na zemljo prepotrebni, rahli dežek.

Prav kakor že dvakrat v tem mesecu, je včeraj vlažnega ob-moča s severozapada pregnal vročino, obenem pa le skopo po-škropil zemljo. Z včerajšnjega viška 33,5 stopinj je danes živo srebro zdrknilo za polovico, na 16 stopinj Celzija. Le malo je verjetno, da bi se trenutno vre-mensko stanje tudi tretjič izne-verilo dosedanjih smeri, tako da bodo pasji dnevi prinesli solnce željnimi rajši še preveč ko pre-malo blagodat svojega proslu-lega gospodarstva.

Hmeljarjem v Savinjski dolini je današnji dež, ki je prav izdatno namočil zemljo, prinesel rešitev vprav pred grozečo ka-tastrofo zaradi rdečega pajka (tetranihus). Nasadi so si zno-va pomagali in obetajo najlepši pridelek.

Suša je že grozila, da bo po-polnoma uničila posebno krom-pir, fižol, koruzo in zelje. Po

nekaterih krajih že dva meseca ni bilo dežja in tam je zemlja globoko razpokana. Kmetje že-le, da bi deževalo nekaj dni, kaj-ti le tako bi se zemlja dobro na-močila.

Prisvojena dedščina

Ze nad 3 leta traja pravda za bogato dedščino po davkarjevi vdovi Franciški Mošnerjevi, ki je 24. julija 1932. umrla v Smartnem pri Litiji. Mošnerjeva, ki je bila radi slaboumo-nosti pod sodno kuratelo, je zapu-stila več hranilnih knjižic v vrednosti okoli 50.000 Din, pre-cej zlatnine in drugih stvari. Umrla je brez oporoka.

Kot dediči so se priglasili ne-čaki in nečakinje. Nekaj mese-cov pred smrtjo je Mošnerjevi stregla daljna sorodnica Aloj-zija, ki je bila pozneje od ljub-ljanskega trgovca Alojzija Pla-niška ovađena državnemu tožil-stvu, da si je skrivaj ponoči prilastila iz zapuščine več hra-nilnih knjižic, zlatnino in dru-go. Prvotna kazenska preiska-va je bila ustavljena. Ljubljanski policiji pa se je na predlog omenjenega trgovca pozneje po-srečilo dobiti vso odnešeno zlat-nino in hranilne knjižice. Po-novljena je bila proti sorodnici Alojziji kazenska preiskava, ka-tere uspeh je bil, da jo je držav-no tožilstvo obtožilo tatvine v vrednosti 50.000 Din.

Pred kazenskim sodnikom — poedincem g. Godečanom se je vršila zdaj zadnja glavna raz-prava. Obtoženka se je zagovarjala, da ni kriva, trdeč: "Vše sem dobila od Mošnerjeve po-darjeno 11 dni pred njevo smrt-jo". Pokopalo pa jo je neko pi-smo, naslovljeno na drugo so-rodnico, v katerem pravi, da si bo mogla kaj preskrbeti in da si bo sama vzela. Tožila je tu-di, da ji skrbnik močno gleda na prste. Obsojena je na 8 me-secev zapora.

Iskra je povzročila požar

Slatina-Radenci, 29. julija.

Po Murskem polju mlatio se-daj s posebnimi mlatinimi stro-ji, ki jih vozijo od hiše do hiše. Mlaticino žene parni stroj in se je že večkrat pripetilo, da so male nepredvidnosti ali pa ne-srečno naključje povzročilo po-žarno naključje. Večja taka ne-sreča se je te dni pripetila v Radenci pri posestniku Rož-manu, vulgo Salatičku. Iskra iz baje nezgodno zavarovanega dimnika parnega stroja je pad-la na zloženo snopje in nastal je ogenj, ki je poleg pripravlje-nega žita uničil do tal tudi lepo gospodarsko poslopje.

Mlatici so začeli dopoldne ob 9., nesreča pa se je zgodila ob pol 12. Mlaticem, ki so skušali zadu-šiti ogenj, ki se je naglo širil po naloženem žitu, so prihiteli na pomoč poleg domačih tudi okoli-ški gasilci, tako da je bilo kmalu zbrano članstvo 10 gasilskih organizacij. Tudi iz avstrijske Radgone so prihiteli gasilci z veliko motoriko. Od skladov snopja se je ožej naglo razširil na gospodarsko poslopje, v ka-terem je bilo polno žita in sla-me. Gasilci so s težavo zavaro-vali nedavno zgrajeno hišo.

Požar je uničil 96 križev pše-nice, okrog 40 križev rži, ves oves in vse, kar je bilo v gospo-darskem posloppu. Zgoreli so tudi hlevi. Tri opečne svinje so morali takoj zaklati, ena pa je zgorela. Ostalo živino so re-šili. Ogenj je uničil tudi mlati-nico, ki je bila izposojena iz Prekmurja. Do pozne noči so požrtvovalni gasilci razkopavali

Insull ni ostal 'pozabljen človek'

Dobival bo letno penzi-jo \$21,000 do smrti

Chicago. — Samuel Insull, biv-ši elektrarski car, ki je s svojo zmožnostjo, talentom in prefriganostjo zgradil na pesku mogo-čno cesarstvo ter po krahlu pobeg-nil v Evropo, kjer ga je ameri-ška vlada lovila po raznih deže-lah in morjih ter ga končno pri-jela v Turčiji in potem postavila na zatožno klop radi švindlarije — Sami vsekakor ni ostal med pozabljeni.

Direktorji treh čikaških jav-nonpravnih družb so zadnje dni sklenili da je Sam Insull popol-noma opran v očeh postave in to-rej deležen do letne pokojnine \$21.000. Plačali jo bodo odjemal-ci elektrike in plina ter investo-rji. Sami je zadnje sicer dobro o-smukal — za približno poldrugo milijardo. Ampak tisti investo-rji, ki so v Insullovem kraju iz-gubili vse ali pa skoraj vse pre-moženje, niso bili vprašani, če so za vzpostavitev penzije Insullu. Odločili so tisti, ki kontrolirajo družbe.

In več teh je bilo s Samom Insullom na zatožni klopi pod ob-tožbo raznih goljufij. Z Insullom vred so bili vsi oprani, ker so vsi skupaj oprani v očeh postave, je v skladu s kapitalistično etiko, da človek kot je Insull ne sme ostati — "forgotten man."

Na stara leta bo torej lahko prilično dobro živel z letno po-kojnino \$21.000. Ta vsota je pre-cej večja kakor jo pa določa Ro-oseveltova "zaščitna pokojnina" za stare reveže, ki so se izgarali za Insulle. Kadar bo stopila v ve-ljavno, bodo srečni med njimi do-bivali ne več ko \$15 na mesec iz zvezne blaginje, oziroma bo to odvisno od zaslužka in vplačila v pokojninski sklad. V primeri s slednjimi je Sam tudi toliko na bolj, da ni prispeval niti cen-ta v sklad za — stare dni.

Sam je prejemal svojih \$21.000 tudi po begu v Evropo. Po-kojninske čke so mu dostavljali kjerkoli je bil — v Franciji, Italiji, Grčiji ali na Sredozem-skem morju. Penzija mu je bila ustavljena šele, ko so ga oblasti pritirale iz Turčije in ga postavi-le na zatožno klop. Insullovim kolegom v direktoriju čikaških javnonpravnih družb se je ta-krat zdelo bolj varno, da plače-vanje ustavijo. Pri tej kalkulaci-ji je mogoče igralo večjo vlogo tudi dejstvo, da so za obram-bo Insullova in sebe potrebovali stotisočake.

Naj bo že kakorkoli, dejstvo vseeno je, da Sami Insull ni ostal med — "forgotten men."

Dve ženski obojeni na 180 let zapora

Chicago. — Evelyn Smith in Blanche Dunkel, obe stari nekaj čez 40 let, ki sta priznali zločin umora Erwina Langa, bivšega zeta Dunklove, sta bili zadnje dni obojeni na 180 let ječe vsaka. Sodnik je pojasnil, da je ta ka-zen hujša kakor smrt na elek-tričnem stolu in po zakonu bo-sta obe obojeni prej umrli predno bosta deležni pomilostit-ve. Iz tega razloga je določil vi-soko število let namesto običaj-nega dosmrtnega zapora.

tlečo slamo in vso noč so stra-žili pogorišče, da ne bi ogenj vnovič izbruhnil.

Prizor iz velikih protifašističnih demonstracij v Philadelphiji, katere je vodila Ameriška liga proti vojni in fašizmu.

Letalo in nevarnost strele

Pred kratkim so poročali, da je v letalo, s katerim se je vozil italijanski ministrski predse-dnik Mussolini, tresčilo. Skode ni bilo druge, kakor da je oma-milo radiotelegrafista. Nekaj časa prej pa so poročali o straš-ni katastrofi, ki je zadela pri Rutbaju v Perziji veliko holand-sko potniško letalo "Uiver", ki je bilo na poti v Batavijo. Trije moške posadke in trije potniki so pri tem izgubili življenje, iz zgorelih delov ponesrečenega le-tala pa so sklepali, da je med nevihto nad tem delom Perzije vanj tresčilo. Se kratko pred katastrofo so bili z njega odda-jali brezžična poročila. Pripo-mniti je še, da je šlo za leta-lo, ki je bilo vse iz kovine in ki je pokazalo izredno zmogljivost malo časa prej na slovitom tek-movalnem poletu iz Londona v Melbourne.

Kako je torej z letali v prime-ru neviht? Lajku bi se videlo, da jim preti še posebna nevar-nost strele in da katastrofo na-ravnost neizbežno izživajo. Ta-mu pa v resnici ni tako. Pred vsem je treba ugotoviti, da jih blisk niti ne zadene, niti ne pri-dejo slučajno v progo bliska, ki jih potem s svojo ogromno elek-trično silo razbije in zažge. Le-talo povzroči marveč v nekih določenih zračno električnih o-kolišinah trenutno sprožitev in tvori pri tem del tokovne proge.

Kolikor je mogoče razvideti iz kakšnih sto dosedanjih po-dobnih primerov, nastanejo na letaju po blisku le majhne ne-posredne materialne kvare in ljudem se trajna škoda primeri le redko. Posredno pa pomeni-jo bliski le neko nevarnost, ki je dobro, da se je izogneš. Ne-varno je vreme vetrovnih sun-kov, ki so združeni z sodro, to-čilo ali snežnim metezem. Spro-žitev električnega toka se doge-di vedno po prevelikem naboji višee antene za brezžično na-pravo. Pri "Uiverju" je bilo prav gotovo tako, saj so z nje-ga, kakor omenjeno, še kratko pred katastrofo, oddajali brez-žična sporočila. Po drugi stra-ni pa so bili potniki in posadka v kovinskem trupu zavarovani kar v nekakšni zaščitni klekti.

Ni se jim moglo zgoditi, da bi jih zadel električni udarec. Le-tala, ki so napravljena iz lesa in kovine (kakor n. pr. ome-njeno italijansko letalo) so v veliko večji nevarnosti, da jih blisk direktno poškoduje. Pred vsem se v notranjosti pokvari seveda brezžična naprava, prav tako električna svetlobna napel-java in vsakovrstne električne pomožne priprave. Kompas se zavoljo magnetiziranja bližnjih železnih delov odkloni in kaže napačno smer. To so pa tiste po-srečne nevarnosti zračne plovbe v nevihti, ki so vse bolj krive nesreč nego direktni stik z bli-žnjimi. Prav mogoče je, da iz-gubi vodja kontrolo in oblast nad letalom ter njegovim polo-žajem, posebno če nastanejo po električnem udarcu še motnje v motorju ali če blisk za neko-trebu trenutek oslepi oč. To so bili menda pravi vzroki kata-strofe holandskega letala. Da bi pa blisk naravnost uničil le-talo, ki je bilo vse iz kovine, je skoraj neverjetno.

Z napravami, ki naj zaščitijo

Letalo med nebom in zemljo

Edinstven primer v zgodovini letalstva

V Rusiji so postali skoki s pa-dalom prvi ljudski sport in vla-da ta sport pospešuje z vsami sredstvi. Posebno priljubljeni so množestveni skoki, pri katerih se spuščajo cele trupe ljudi isto-časno v globino. Da se pri tem dogajajo tudi hude nesreče, je zavoljo priznane drznosti ruskih letalcev samo ob sebi umljivo.

Položaj v Addis Abebi

Abesinija mobilizira! Niti bro-zjav, niti lepaki, ki jih ne po-znajo, ne razširjajo mobilizacijskega povelja po deželi, a stotine tekačev brzijo od kraja do kra-ja in prenašajo vest: Rajši mrt-vi nego sužnji! Zadnji govor "kralja vseh kraljev" je dal zna-menje, njegovi služabniki ga spo-ročajo sedaj z največjo vneto v najmanjšo vas. Može se vapo-vad pripravljajo za boj. In-struktorji, ki so jih vzgojili bel-gijski in švedski častniki, orga-nizirajo v brzih tečajih oddelke in polke bodoče armade. Vsa de-žela je pod nekakšnim vročnim dojmom.

Prestolnica Addis Abeba sama je videti od jutra do večera, ka-kor da je pripravljena na klic k orožju. Iz province prihajajo vsak dan od vseh strani knezi in prin-ci v kraljevsko palačo, da zago-tovijo negusu svojo zvestobo in se založe istočasno z orožjem, strelivom, instruktorji in denar-jem za čete, ki jih bodo dali vla-darju na razpolago.

Po vseh parkih, na trgih in cestah srečujemo manjše oddelke vojakov, ki uživajo pod vodstvom svojih podčastnikov svojo voja-sko "vzgojo" s pravo strastjo. To so tisti, ki so priromali iz province, prebivalci glavnega me-sta, in celo osebe velikega ho-tela za tulce eksercira vsak dan. Pri tem je pripomniti, da so ti vojaški deloma čisto mladi ljudje, mnogi štejejo komaj 12 let, na-ravnost nepojmljivo za evropsko mišljenje, a tudi bradatci starci se vežbajo z navdušenjem v spo-minu na velikega Menelika.

Povelja se izdajajo tu na ču-den način v francoščini, t. j. v čiribirščini, ki bi jo zmanj poskušal razumeti. Garde a vous! Pozor! vpljejo abesinski podčastni-ki s hripavim glasom.

Če vprašas Abesinca glede vo-jaske vrednosti njegove armade, se bo prezirljivo nasmehnil: Mi korakamo cele dneve, ne da bi nam bilo treba ene same kapljice vode. Teža vi — t. j. belokožci — gotovo ne zmorete. Gotovo, manjka pušk, manjka streliva in vest, da v Londonu ni mogoče dobiti kreditov za Abesinijo je izvala nekaj razočaranja, toda vse računata z živostjo, z abe-sinskim in tudi afriškim patrio-tizmom. "To so naši edini zavez-niki, kajti vemo, da nam od frenžev, belokožcev, ni pričako-vati ničesar!"

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

izdala svoje publikacije in še pose-be no list Prosveta za koristi, ter po-trebno agitacijo svojih družtev in članstva in za propagando svojih i-dej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsa-ka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorni dopisi le uspešna drugih podpornih orga-nizacij in njih družtev naj se ne po-šiljajo listu Prosveta.

Letalo med nebom in zemljo

Edinstven primer v zgodovini letalstva

V Rusiji so postali skoki s pa-dalom prvi ljudski sport in vla-da ta sport pospešuje z vsami sredstvi. Posebno priljubljeni so množestveni skoki, pri katerih se spuščajo cele trupe ljudi isto-časno v globino. Da se pri tem dogajajo tudi hude nesreče, je zavoljo priznane drznosti ruskih letalcev samo ob sebi umljivo.

Na neki množestveni skakalni vežbi nad letališčem v Moskvi se je pognal pilot Noskov na pove-lje po vseh predpisih iz letala. Zgodila pa se je majhna napaka, tako, da se je padalo začelo raz-vijati predčasno. Zračni tok je zagrabil avilni plašč padala in ga pognal kvisku na rep letala. Letalo je dobilo sunk, da bi kmalu strmoglavilo v globino, plašč se je raztrgal in Noskov je začel padati kakor kamen v glo-bino. Ljudje, ki so spodaj opa-zovali ta prizor, so bili prepri-čani, da se bo letalec v par se-kundah raztreščil na tisoč kosov. Toda zgodilo se je nekaj nepri-čakovanega. Noskov je padel z vso silo na odprto padalo enega svojih tovarišev, pilota Kraziko-va, ki se je bil spustil skoraj v istem času kakor on. Padec se je za trenutek zadržal, Kraznikov pa je bil toliko pribešen, da je utegnil Noskova zagrabit čez praa. Dva človeka sta bila pre-veliko breme za padalo, moča sta začela padati, kakor da bi ne i-mela v padalu nobene opore.

"Odpri svoje rezervno padalo!" je zavpil Kraznikov. "To je nemo-goče!" je odvrnil Noskov, potem ko je bil zmanj poskušal, da bi izvršil nasvet Kraznikova. Bila sta že skupaj 200 m nad zemljo. "Potegni vrvi mojega rezervnega padala!" je tedaj zavpil Krazni-kov. Spet je prešlo nekoliko dra-gocenih odlomkov sekunde. Hi-poma je začutil Kraznikov pod pazduhami silno bolečino, tako da bi se mu tovariš kmalu izmuz-nil iz rok. Rezervno padalo se je bilo odprlo in je sedaj sunkovito zadrževalo padanje. Bil je tudi skrajni čas. Udarce na zemljo je bil sicer še vedno močan, a ne toliko, da bi se oba pilota resno poškodovala. Pritekli so ljudje in jima nudili prvo pomoč. Ves sovjetski tisk piše z navdušeno-stjo o edinstvenem primeru letalca, ki je v smrtni nevarnosti zase, v opisanih okoliščinah z ne-verjetnim pogumom in hladno-krvnostjo rešil svojega tovariša.

ŠPANSKI FAŠISTI POGORELI V PARLAMENTU

Združeni monarhisti in kleri-kalci pod vodstvom španskega fašista in vojnega ministra Gil Roblesa so se hoteli maščevati nad bivšima ministroma Azano in Quirogo. Sodno je dokazano, da z uporom v Asturiji nista i-mela nič opravka; vendar naj bi parlament odredil protibema kazenski postopek. Kljub napo-rom je ostala desnica v manjšini. Sedaj hočejo uveljaviti še zakon o odškodnini za veleposestnike, ki je jim je republika vzela zem-ljo.

Vseh 109 španskih grandijev naj bi prešlo od republike ogromno vsoto pet milijard dinarjev, ki naj se izpreka iz siromasnega naroda. Po tem ropu namerava gospoda razpustiti parlament ter razpisati nove volitve. Levičar-ske stranke se pripravljajo na koncentričen nastop pri volitvah.

Slika kaže policijski naval na nogavičarske stavkarje v Philadelphiji.

Zaroka na grobu

POVEST

Spisal Mihevc Nace

"Pišem pismo."

"Komu...?"

"Tega ti ne povem," mu je s strahom odgovorila Ada, mečkala napol popisani papir in ga tlačila v roki.

"Ne poveš? No, že prav; sam sem si mislil, da ne boš povedala. Tvoje obnašanje v zadnjem času mi ni prav nič všeč, zlasti včeraj si se obnašala nedostojno," je okrenil pogovor.

"Zakaj nedostojno?"

"Zakaj, zakaj? Čemu sprašuješ, ko sama dobro veš, zakaj?! Mar misliš, da nisem videl, kako si se vedla napram Scalpiju? Kaj ti je napravil?"

"Nič mi ni napravil, a vem, kaj hoče. Že davno vem, da je podel in potuhnjel, in sovražim ga! In končno: Čemu me siliš, da bi bila prijazna z njim, ko vendar vidiš, da mi je zopern?"

"Zopern sem, zopern tja, za vedenje in oliko gre!"

"O, ne gre le za oliko, čeprav tako praviš! Veš, dragi oče, speten in dober trgovec si res, toda v nekaterih stvarih odpovedo principi tudi najboljšega trgovca. Mar misliš, da ne vem, zakaj vse to? A povem ti, da je vse zastoj in da hočem v teh stvarih sama odločiti; da, sama, popolnoma sama!" se je že razburila.

"Kdo pa je o tem kaj govoril?" je razdraženo zakričal Venturini. Ni pričakoval, da se bo hči tako naravnost dotaknila njegovih skritih namenov in ga že vnaprej razorožila. Tj ga je spravilo prav za prav v zadrego, celo sram ga je postalo za hip in prav to ga je še bolj razkačilo. "Kakšne budalosti pa govoriš! Kaj ti je tisti prilizenj drvar res vso pamet zmešal?" je kričal dalje in krilil z rokami.

"Ne dovolim vam oče, da tako govorite o njem!" je kričala Ada in v tem trenutku pobledela in zatrepetala po vsem telesu. "Ne dovolim, ne dovolim!" V očeh so ji zalesketale solze. Komaj je zadrževala jok. In že čisto tiho, s drhtečim glasom je naposled dodala: "Tako zapustim vašo hišo." Brez oklevanja je odšla iz sobe.

Venturini je obstal kakor vkopan. Hotel je pohiteti za njo, a se je še isti hip premislil, akoravno je bil popolnoma uverjen, da bo v resnici izvršila, kar je dejala, toliko jo je že poznal. V tem trenutku se je zavedel, da ni pravilno postopal in da je napravil nepravilno napako. Prositi jo, naj se vrne, pa je ni hotel, ker je vedel, da bi to ne imelo nobenega uspeha in da bi se docela zastoj poniljeval pred njo. Doma bi jo lahko kolikor toliko nadzoroval in ji z delom preganjal misli na tistega zelenca, sedaj pa bo počela, karkoli se ji zljubi, je mislil sam pri sebi. Seveda bi jo lahko s silo privedel domov, a se je bal škandala. V pisarni pa se je nakupičilo toliko neodločljivega dela, na katero se je Ada najboje razumela, da mu je ob tej misli postalo še bolj žal, da je ravnal tako neprevidno. Vsemu na kljub pa je sklenil, da ne bo z ničemer pokazal svojega obžalovanja. Ko bo videla, da ni nič radi tega, se morebiti sama vrne, je zvitno upal Venturini. Za delo v pisarni pa nalašč najemal Scalpija; to jo gotovo razjezi in zabiči tudi naprej spravi domov.

Ada se je še isti dan preselila k svoji teti, ki je imela večjo modno trgovino v isti ulici. Bila je to gospa Salvadorijeva, sestra Adine matere, premožna vdova po bogatem trgovcu. Ta je nenavadno ljubila Ado, kajti sama je bila brez otrok. Čutila se je jako zapuščeno; stanovala je v veliki hiši, ki je bila tudi njena. Zato je razumljivo, da se je v srcu zelo razveselila Ade, ki je tistega dne prišla k njej in se ji potožila. Ljubezno jo je sprejela in ji celo objubila, da bo skušala pregovoriti njene očeta.

Frank Heller:

SIBIRSKI BRZOVOLAK

(Nadaljevanje.)

Članek, tiskan z večjimi črkami, je vzbudil očitno zanimanje. Govoril je o blaznežu, ki je bil pred tremi dnevi pobegnil neznan od kod, vlomil v Gdinji in dvignil mnogo prahu v Zopotu. Članek je obravnaval to zadevo od vseile in dobre strani; za preganjanje dolgega časa je bilo to učinkovito sredstvo. Toda list je dopuščal, da bi se dala zadeva presojati tudi od resne strani.

Pa tudi če bi jo presojali od resne strani, je bilo vse jasno in harmonično. Policija je napenjala vse sile in izsleditev blazneža je bila samo še vprašanje nekoliko ur, kajti na sebi je imel samo eno obleko — sivo z vijoličastimi progami. To obleko je bil ukradel, lahko jo je bilo spoznati in njegov opis je bil povsod razširjen. Vse je bilo v najlepšem redu.

Mož v žametastem suknjiču se je zdrnil. V desnem ušesu je začutil oster smeh, pomešan z drobtinčami kruha. Vravnal se je. Opazil je, da mu čita njegov sosed časopis čez ramo in da se kar zvija od smeha.

— Ali amem vprašati, če ste prišli in zakaj se tako sme-

Ko ji je Ada zvečer pripovedovala o Pavlu, je teta zaželela, da bi ga poznala. Pri tem je Ada kar poskočila, zakaj v glavo ji je šinila misel, da bi ga povabila k sebi. Res sta se odločili, da ga čez teden dni povabita k sebi, in Ada mu je takoj napisala dolgo pismo, v kateremmu je vse povedala. Pavle je čez tri dni odgovoril z brjovom, da pride v nedeljo z večernim vlakom.

Sonce se je že nagibalo k zatonu in njegovi poslednji, zlati žarki so se odbijali na kolodvorskih tračnicah, da so izgledale kakor pozlačene. Po peronu se je sprehajala mlada gospodična v prekrasni, sinje modri svileni obleki in s šopkom rdečih rož v naročju, poleg nje pa starejša dama resnega, a dobrotljivega obraza. Na kolodvoru je bilo ob tej uri vselej zelo živahno, zlasti ob nedeljah. Mnogi so se z radovednim in strmečim pogledom ozirali za gospodično s šopkom, ki je bila videti nekam zamišljena in zelo nestrpna. Venomer je pogledavala na svojo zlato zapestno uro in pri tem vselej nekaj zašepetala svoji starejši spremljevalki, ki je nato pritrjevalno pokimala. Tik pred prihodom vlaka se jima je pridružila še neka gospa, trenutek zatem pa je tudi pridrvel vlak na postajo.

Voz, v katerem je bil Pavle, je obstal baš nasproti onih treh dam in Ada ga je takoj ugledala. Brž je bila pri njem in se mu vrgla okrog vratu. Nato mu je predstavila svojo teto, gospo Salvadorijevu, ki je pri tem bog ve kaj zardela. V trenutku, ko je Pavle stinil roko Adini materi, se je nenadoma pojavil Scalpi, ki je brčkone že kaj slutil in se motal tam okrog. Spoštljivo je vse pozdravil, odzdravila pa sta mu samo Pavle in gospa Venturini. Jaka se je začudil, ko je ugledal Pavleta in se še potem večkrat radovedno ozrl za njimi.

Pred kolodvorom so si najeli voz in čez deset minut so bili že pred hčo Adine tete. Ta je vso družbo odvedla v prvo nadstropje, kjer so v veliki, razkošni jedilnici posedli okrog mize, na kateri je bilo že vse pripravljeno za večerjo.

Pavle je nastopal docela preprosto in neka-ko lahkotno. Pričakovati je bilo, da se bodo ženske zanimale zanj do vseh podrobnosti in malenkosti — vsaka iz svojega vzroka in nagiba. Akoravno se je Pavle tega zavedal in akoravno je včasih začutil na sebi radovedni in opazujoči pogled gospe Salvadorijeve, se je vedel docela naravno in neprisiljeno. Nič se mu ni poznalo, da bi bil kaj v zadregi ali da bi kaj prikrival. Tudi v besedi je bil povsem odkrit in ni skušal ničesar olepšati, s čemer zlasti se je prikupil gošpel Salvadorijevi.

Pogovor se je naposled zasukal na domače zadeve. Ženske so opazile, da se Pavle izogiba govoriti o Adinem sporu z očetom, a nazadnje, ko so že vse govorile o tem in ko je postalo takorekoč očito, da bi rade slišale tudi njegovo mnenje, je končno vendarle spregovoril:

"Ko sem v Adinem pismu čital, kaj se je zgodilo, sem se skoro prestrašil, in zbolelo me je, da sem zakrivil tako hud spor v vaši družini. Nisem se mogel tako odločiti, naj se li odzovem Adinemu povabilu, kajti gospodu Venturiniju sem obljubil, da mu ne bom delal neprijetnosti. Teško mi je govoriti o tem in niti ne morem izreči jasne besede. Če se izrečem tako, me lahko vsako osumi, da sem samoljubljen in brezobziren sebičnež, če pa se izrečem drugače, da sem neodločen in bojazljiv in da ne ljubim Ade. Razumeti morate moj položaj. Vsekakor pa je moje mnenje, da bi bilo najbolje, če bi se Ada vrnila k očetu in se kakor pomirila z njim."

(Dalje nathodaj.)

Zateče se lahko v gozd. Če bi pa hotel, bi lahko stanoval v ...

Mož v jami je naenkrat območnik in si zatlačil kos kruha v usta, kakor bi jih hotel zaščititi. Toda ta čas so blodili njegovi pogledi čez ramo v bližino, kjer je ležalo šest prevrženih pletenih kabin.

Mož v žametastem suknjiču se je ozrl z ledenimi ribjimi očmi najprej na kabine, potem na svojega sosedo, končno pa na jama v pesku, kjer je ležala sosedova obleka. Bila je skrbno zložena s podlogo na ven, toda ena hlačnica se je videla in v joličastimi progami.

Mož v žametastem suknjiču je skomignil z rameni, legel vzvznak in si položil demonstrativno časopis na obraz.

Bilo je težko jasneje podčrtati svojo željo po nemotenem zasebnem življenju. Zdelo se je, da začneja dramati, ki je bil naenkrat surovo poklican nazaj v resničnost.

Solnce mu je sijalo naravnost v zelene ribje oči. Sosed mu je tebi nič menil nič strgal časopis s obraza in široko odprti ust je požiral članek na zadnji strani.

— Gospod! — je zaklical mož v žametastem suknjiču ogorčeno. — Vaše vedenje je tako, da se mora človek vprašati, ali ste

sploh pri zdravi pameti. Zelite zvedeti še kaj o pobeglem blaznežu. Mar je on slučajno vaš sorodnik?

— Kaj sem vas prebudil? — je vprašal mož iz jame skesan. — Oprostite, prosim! Toda časopis ste mi položili a to stranjo navzgor in ko sem ga čital, sem slučajno opazil ta članek. Ali vidite, kaj je tu natiskano?

— Ne! Mar je storil vaš pobegli sorodnik še kaj?

Mož v jami je poslušal.

— Ste videli, kaj je tu natiskano? — je vzkliknil. — Dolar notira danes enajst sto. Kaj pomeni to? Povejte mi, kaj to pomeni?

Mož v žametastem suknjiču je zatnil ribje oči in odgovoril počasi:

— Povejte mi, moj čudni prijatelj, odkod prav za prav prihajate?

Njegov sosed se je zdrnil.

— Ah, bil sem na potovanju, — je dejal hitro, — na dolgem potovanju, prišel sem ven, reči hočem domov pred tremi dnevi in ne spoznam se še dobro na vse. Zdi se mi, da je ves svet tako čuden! Mislim sem, da boste morda vi ...

— Da vam jaz povem, kaj pomeni, da stane dolar enajst sto? Veselite se! Za vsak dolar, ki ga imate, dobite v banki enajst sto mark.

— Enajst sto mark za en dolar! To ni mogoče! Norčujete se iz mene. Prej je bil tečaj štiri marke.

— Zdaj dobite enajst stc mark, čez teden dni dva tisoč, čez štiriindvajset dni pa tri tisoč. Nič ni zanesljivejšega in resničnejšega!

Mož v pesku je zrl na svojega sosedo nemo, kakor omamljen. Mož v žametastem suknjiču se je zaničljivo smehljaj.

— Zdi se, da težko razumete. Olajšati vam hočem to. Povejte mi, koliko ste plačali za svoje obložene kruhke.

Petdeset mark za vsak kos. Toda mislim sem, da je to predrznost fantičev, ki so mi jih kupovali. Zato sem plačal toliko. Ne morem reči ne, ker so ljudje dovolj predrzni.

To ni bila predrznost. Obložen kruhek stane petdeset mark. In če trdimo, da stane obložen kruhek petdeset mark ali dolar enajst sto mark, je to isto. Če pogledate malo pod borzni seznam, najdete v časopisu še en seznam. Kaj stoji tam?

— Meso tri sto mark kila, moka stopeneset mark, jajce petindvajset mark komad, maslo sedemdeset mark kila — to ni res! To je laž, grda laž!

— To je resnica današnjega dne, zapomnite si: današnjega dne, nikakor pa ne jutrišnjega. Jutri bo stalo meso štiristo, moka dvesto in maslo osemsto. Tem bolje!

— Ne — to ni mogoče! To ni mogoče! Kako bi mogli ljudje plačevati take cene?

— Saj jih tudi ne morejo.

— Po tem takem pa gladujejo.

— Da, mnogi ljudje zdaj gladujejo. Še več jih bo gladovalo jutri. Čez nekaj mesecev bodo gladovali vsi.

— Zakaj pa? Kako je to mogoče? Kako je mogoče to dovoliti? Povejte mi: kako je to mogoče?

Mož v žametastem suknjiču se je ozrl na svojega sosedo z resničnim zanimanjem.

Dragi moj gospod, — je dejal, vi pravite, da ste bili na potovanju. Pa vendar vaše potovanje ni bilo tako dolgo, da niste slišali ničesar o vojni.

— Vojna! Ah, to je torej vojna.

— Da, to je vojna. Ni pa vojna s topovi. Ta je končana. To je vojna po vojni, ki se imenuje tudi mir.

Mož v jami je pripravil svojemu sosedu presenečenje. Skočil je iz peska in začel plesati po vseh štirih, plesal je tako, da mu je deževal pesek na žametast jopi in na njegov časopis. Končno je pa zopet legel v jama v pesku.

— Na kakšen svet sem prišel! — je vzkliknil. — Je mir res tak?

Mož v žametastem suknjiču ga je smeje opazoval.

— Dragi moj, — je dejal, — ali niste nikoli slišali praviti o sinjski klavnici v Chicagu? Ali ne veste, kaj pripovedujejo o nji?

— Ne!

(Dalje nathodaj.)

Jean Laportin:

Rada bi še ostala ...

Suzi je bila popolnoma sama v veliki in prazni vili. Bleda in trudna je polagala svoje poslednje stvari v kovčge, tedaj je pa nenadno vstopil Taler, bivši očetov knjigovodja.

"Gospodična Suzi," je vprašal v zadregi, "ali ste že južniali?"

Dekletu, zmedenemu in bolnemu zaradi dogodkov poslednjih dni, se je zdelo Talerjevo vprašanje predržno.

"Ne," je rekla kratko in nagubančila čelo. "Skodelice sem spravila že v kovčeg!"

Taler je zmajal z glavo. "Ali ste sploh že obedovali?"

"Ne, saj nisem bila lačna! Hvala, Taler!" Prav hladno je to rekla.

"Privoščite mi vsaj to veselje, da vas smem povabiti na skodelico kave!"

Zardel je in jo plašno pogledal.

"Prej si ne bi upal kaj takega," si je mislila Suzi in stinila ustnice.

"Bojim se, Taler, da se spozabljate," je dejala zviška. "Prosim vas, pustite me samo."

Še črhnil ni več in odšel iz sobe. Suzi je gledala za njim, in zdajci so ji solze zalile oči. "Tako se torej godi človeku, kadar propade," je grenko premišljevala.

Brez upanja in brezplodno je iskati dela, če ničesar ne znaš, če si se samo ježe in teniša naučila! Pa je že tako, da bogati ljudje ne dajo svojih hčera nikamor in nikomur v uk. In komaj bo povedala svoje ime, bo vsakdo precej vedel, čigava je ...

"Klasnova? Bržčas sorodnica onega Evalda Klasna, ki so ga zaradi tihotapstva valut zašili za pet let? A, njegova hči ste? Prav rad bi vam sicer pomagal, gospodična, toda žal mi je ... Zbogom, gospodična."

Čez nekaj tednov je imela samo še šestdeset mark v žepu in nikjer ni kazalo, da bi dobila službo.

Nekega dne je prišla v posredovalnico, kjer se še ni nikoli zglašila.

Mož za pisalnikom jo je premeril od nog do glave.

"Aha, hči konzula Klasna ste? Poznam to zadevo! Hm, neko službo imam. Za strežajko v dvigalu bi vas morda lahko uporabil."

"Kje pa?" je vprašala in glas se ji je kar tresel od veselja.

"Pri Wertheimu!"

Teden dni je stregla v dvigalu. Takrat jo je nenadoma poklical ravnatelj podjetja v pisarno.

"Gospodična Klasnova?"

"Ljubi Bog," je molila pri sebi, "samo da me ne bi odpustil. Ljubi Bog ..."

"Ne videl bi rad, da ostanete strežajka v dvigalu," je odgovoril ravnatelj. "Morda bi hoteli v knjigovodstvo?"

Četr ure kasneje je stala Suzi za hrbot gospoda višjega knjigovodje in čakala, da se bo obrnil.

Zardela je ko mak in vsa je bila v zadregi, ko je nenadoma spoznala Talerja. Njemu se še videlo ni, da bi bil presenečen.

"Gospodična, izpoinite prosim to tiskovino in mi jo vrnite jutri zjutraj. Odkadal vam bom delo!"

"Najlepša hvala," je zajecjala Suzi. "Ali se me nič ne spomnite, Taler?"

"Seveda, gospodična Klasnova! Toda ne bi si želel, da bi me spet ukorili kakor kučka. Tistokrat mi je bilo dovolj. Sicer pa, tukaj sem gospod Taler."

Dvignil se je izza pisalnika in ji odprl vrata.

— Do svidenja!"

Ko je stopala po stopnicah, se je domislila onega prizora v očetovi prazni vili. Prepričana je bila, da se ji bo Taler maščeval za njeno oholost. Ni ga moškega, ki bi tako ponižanje požrl.

Drugo jutro ji je Taler odredil delo. Takoj se je zatopila vanj.

Suzi se je učila z verno, nikoli v življenju se ni s takim zanimanjem sledila delu; toda pri Wertheimu se je hotela tudi zaradi Talerja postaviti.

Nekoč je slučajno slišala pogovor dveh deklet iz knjigovodstva.

"Klasnova?" je vprašala ta.

"Seveda. Sam Taler je bil zaradi nje pri ravnatelju in ga preprosil, da jo je vzel v knjigovodstvo. Prej je bila pri dvigalu," je menila ona.

Skupina ruskih otrok v Moskvi pri nekem umetnostnem festivalu.

"Pa ti resno misliš, da je Talerjeva prijateljica?"

"Menda!"

"A vendar nikoli niti besedice ne izpregovori z njo."

"Draga moja, to je vendar samo pesek v oči. Poznamo to!"

Suzi je izpreletelo po vsem životu. Torej njemu se ima zahvaliti, da sedi sedaj v knjigovodstvu. Se k ravnatelju je šel zaradi nje, čeprav ga je nekoč tako grdo užalila.

Že zdavnaj ji je bilo žal, da se je takrat tako oholo obnašala. Da je pa Talerja ljubila, je začutila tisti večer, ko ga je srečala s tujo damo. Srce ji je prišlo razbijati ko kovaško kladivo.

Nekaj mesecev kasneje jo je poklical pisarniški sluga v predsojbo. Pričakoval jo je neki starejši gospod; predstavil se ji je za odvetnika Moringa.

"Ko smo likvidirali premoženje vašega očeta," je dejal, "smo našli velik zavojev vrednostnih papirjev, namenjenih vam. Ti papirji so danes zaradi ugodnega stanja industrije tako poskočili, da bi lahko dobili zanje na 60,000 mark."

Novica se je z bliskovito glico raznesla po knjigovodstvu. Suzi je vsa tresoč se za pisalnikom. Tako razbijača je bila, da ni mogla delati. Ob treh jo je poklical "Gospodična Klasnova, dejal, 'nemara ne boste več ostali pri nas, ker se položaj tako nenadoma izničil?'"

Razburjeno je čakal s nikom po podlozku, in bledel je bil.

"Nimam tega v mislih," vrnila Suzi. "Rada bi še o 'Suzi!' je zavpil Taler čil pokonci. 'Ali res?'"

Suzi je zardela. "Da, rada bi ostala," je ljala. "Ker si ti tukaj."

Nerodno, zelo nerodno so v vrata vdelaše šipe, deset minut so vedeli vsi heimovci nameščenci, da je kurist Taler ganljivo objel ljubil gospodično Klasnovo pisarno.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnice, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.

TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo pro

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta štete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnici. Prosveda stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno leto nino. Ker pa člani bi plačajo pri avsementu \$1.20 za tednik, se jim šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrž za S. N. P. J. List Prosveta je naša lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado	Za Cicero in Chicago
1 tednik in.....	4.80
2 tednika in.....	3.60
3 tednike in.....	2.40
4 tednike in.....	1.20
5 tednikov in.....	nič
Za Evropo je.....\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je naša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik ali moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Aka tega ne store, tedaj mora upravništvu datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družine ..

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2).....Čl. družine ..

3).....Čl. družine ..

4).....Čl. družine ..

5).....Čl. družine ..